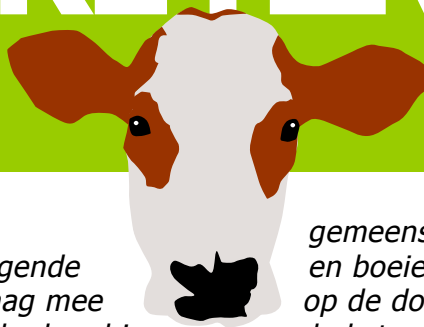

BLAARKOP

KETEN NIEUWS

voorjaars/zomereditie 2011

Wij zijn ondernemers met een van een blaarkopketen. Een uitdagende ketennieuwsbrief nemen wij u graag mee. De artikelen weerspiegelen de rode draad in lopende en komende activiteiten.

gemeenschappelijke focus: het opzetten en boeiende klus. In deze tweede op de door ons in 2008 ingeslagen weg. de ketenopbouw met een beschrijving van

WIJ ZIJN

- Kruidenier, groothandel in levensmiddelen voor de foodservicemarkt
- Vlees- en Vleeswarenbedrijf Ruitenburg, leverancier van een uitgekiend assortiment vlees en vleeswaren, van dagverse tot en met convenienceproducten
- Boeder's Veehandel/Hunland Impex, erkend runderopvangcentrum en nationale en internationale handel in kwaliteitsrunderen
- Rivierduin G38 Advies, een bedrijf van Ben R. Barkema, melkveehouder en expert op het gebied van blaarkoppen en (agrarische) natuurontwikkeling

Om de blaarkopketen te realiseren wordt binnen en buiten de keten samengewerkt met veel partijen (waaronder adviesbureau CREM, Wageningen Universiteit en Research/LEI Wageningen UR en SMK). In dit nummer van de nieuwsbrief laten wij enkele mensen aan het woord die zich binnen hun eigen vakgebied inzetten voor de keten. Voor de projecten *Milieukeur Duurzame Runderen* (vleesvee), *Afval als voeding voor een duurzame agrologistiek* en *Blaarkoppen in te vernatten gebieden* hebben we een aantal partijen gevraagd hun visie te geven. Hoe kijken zij aan tegen zaken als: de keten, het product, de voortgang en de samenwerking? Kortom, alle zaken die met het project samenhangen passeren de revue. De nieuwsbrief eindigt met een blik op de activiteiten die op touw worden gezet.

AANKONDIGING: 3E MIDDAG VAN DE BLAARKOP!

Langzamerhand krijgt hij bekendheid: de Middag van de Blaarkop. Een jaarlijks terugkerende middag waarbij wij graag persoonlijk de ontwikkelingen en activiteiten in deze keten met u delen. Voor de liefhebbers is er dan tevens de gelegenheid nieuwe blaarkopproducten te proeven. In 2009 genoten we van een heerlijke BBQ en in 2010 had Ruitenburg smakelijke stampotten meegenomen met daarbij passende stooflapjes, gehaktballen en rookworst. De Middag van de Blaarkop wordt dit jaar gehouden op vrijdag **30 september 2011** **aanvang 14.00 uur.**

HET OPBOUWEN VAN EEN DUURZAME VLEESKETEN

De blaarkopketen heeft duurzaamheid hoog in het vaandel staan. Om de nadruk op dierenwelzijn te verbreden streven we naar biologisch of Milieukeur met daarbij minimaal één ster volgens het Beter Leven sterrenstelsel van de Dierenbescherming. Op initiatief van de keten is de ontwikkeling Milieukeur Duurzame Runderen (vleesvee) in gang gezet. Vanaf mei 2011 kunnen marktpartijen zich Milieukeur laten certificeren.

Het uiteindelijke doel is te komen tot aantoonbare duurzaamheid op het gebied van dierenwelzijn, biodiversiteit en milieu. Hoe kijken de schakels in de keten hier tegenaan? Aan het woord zijn vijf deelnemers in de vleesketen:

RICHARD VAN HEES, BLAARKOPHOUDER

"In 2005 ben ik biologisch gaan boeren. Inmiddels heb ik een mooie, grote hellingstal. Sinds een jaar heb ik rond de honderd blaarkoppen. De dieren liggen op een dikke laag stro; er is geen rooster, mest wordt elke dag weggeschoven. Het is een prachtig gezicht als ze 's avonds met z'n allen uit de voerbak aan het eten zijn. Ik krijg ze als ze een maand of vier oud zijn. Incidenteel kunnen groepen bij mij al het land in, ik heb een aantal fraaie weilandjes langs de Dommel. Na ongeveer een jaar zijn ze behoorlijk in omvang toegenomen. Dan worden ze overgeplaatst naar een natuurgebied waar ze buiten kunnen lopen. Ik heb in ieder geval absoluut geen spijt van mijn beslissing om blaarkoppen te nemen!"

HENK VAN DER HEIDEN, HUNLAND IMPEX/BOEDER'S VEEHANDEL

"Het duurzaamheidsaspect in deze keten sprak ons direct aan. Jaren geleden werd al duidelijk dat er een omslag moest komen in de veehouderij. Het leek ons heel gepast en leuk om oer-Hollandse runderen terug in het landschap te brengen. Op het moment hebben we zo'n 1300 blaarkoprunderen in de leeftijd vanaf 14 dagen tot 2½ jaar oud verspreid over een aantal boerderijen staan. Om de kwaliteit te waarborgen willen we de dieren vanaf twee weken oud zelf helemaal begeleiden. Sinds februari 2011 kunnen we de koeien laten slachten die we vanaf het begin hebben begeleid. De veestapel groeit gestaag. We moeten met de keten werken aan meer afzet, maar we zetten een prachtig product neer waar we trots op zijn."

SJAAK VAN MILTENBURG, RUITENBURG

“Het Hollandse vlees is van oudsher altijd het beste geweest. Maar een lange tijd zijn Nederlandse koeien voornamelijk op melkproductie gefokt en dat is ten koste gegaan van de vleeskwaliteit. De blaarkop is van nature een gezond dier en dat proef je aan het vlees. De keten probeert de koe terug te fokken naar hoe hij vroeger was; 60% vlees- en 40% melkkoe. Omdat de blaarkoppen ook een periode in een natuurgebied ondergebracht worden, werken we voor het vleesvee alleen met ossen. Daardoor wordt het vlees fijner van draad en is het rijper dan dat van een stier. Ook heeft het die mooie ouderwetse kleur. We werken nu aan een constante vleeskwaliteit en daar gaan we zeker in slagen!”

CHRISTY KOOL, KRUIDENIER

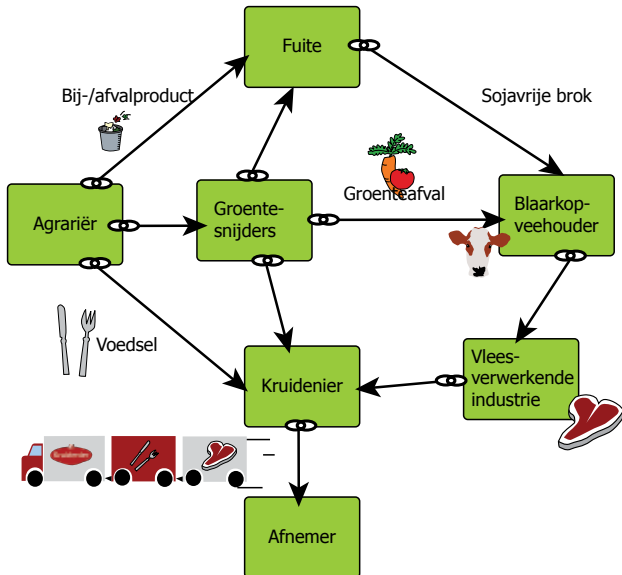
“Kruidenier wil graag voldoen aan de overheidscriteria voor duurzaam inkopen. Om een aantoonbare bijdrage te leveren aan duurzaamheid is wat betreft vlees gekozen voor biologisch of Milieukeur. Het Milieukeur voor rundvlees is de perfecte oplossing voor veehouders die willen verduurzamen maar niet biologisch kunnen of willen boeren. De keten heeft het initiatief genomen om samen met SMK en de Dierenbescherming een certificatieschema op te stellen. De ontwikkeling van dit Milieukeur komt wat dat betreft voort uit een duidelijke vraag. Maar wat de blaarkop echt uniek en uitdagend maakt, is dat het een ketenproject is. De diversiteit aan partijen vraagt om een gedegen voorbereiding van alle te nemen stappen. Dat is tot nu toe prima gelukt en inmiddels zijn de criteria voor een Milieukeur rundvlees opgesteld.”

HENK VOORMOLEN, ALBRON

“Toen Kruidenier ons benaderde met het blaarkopketeninitiatief waren we direct enthousiast. Het past precies bij onze duurzaamheidsdoelstellingen, waarbij het onder andere gaat over het vervangen van buitenlandse producten door Nederlandse. Dit project voldoet aan zoveel aspecten, het is een geweldige invulling. Voor de klant gaat het natuurlijk in de eerste plaats om lekker eten, en aan die eis voldoen de blaarkopproducten. Ons doel is om volledig te stoppen met de verkoop van ingevoerd rundvlees. Omdat wij voornamelijk in het lunchsegment zitten is dat qua volume reëel. Ik vind het fantastisch om te zien hoe de keten dit in korte tijd voor elkaar heeft gekregen. Kruidenier heeft zo’n goed netwerk en ze zijn er perfect in geslaagd om mensen te laten aanhaken en aangehaakt te houden.”

AFVAL ALS VOEDING VOOR DE BLAARKOP

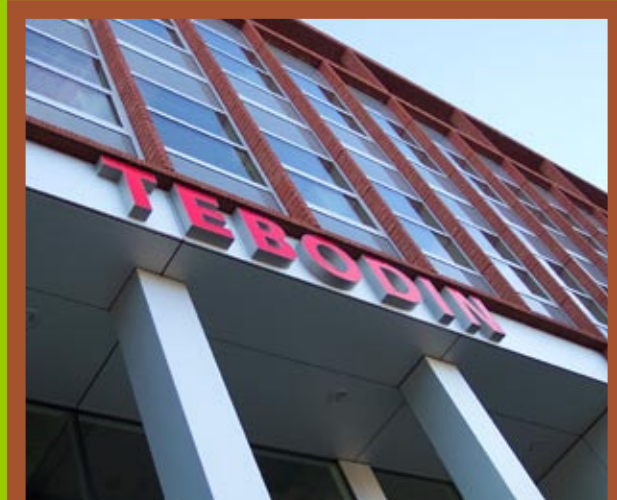
De blaarkopkoe gedijt goed op een sober rantsoen. Tegelijkertijd levert de productie van voedsel dat dagelijks door leveranciers van Kruidenier wordt aangeleverd en door klanten wordt afgenomen grote hoeveelheden rest- en bijproducten op. Dit samen inspireerde de keten tot het opzetten van een unieke samenwerking (gebaseerd op de Cradle-to-Cradle-gedachte) waarbij 'afval' geschikt wordt gemaakt als voer voor de blaarkop. Het belangrijkste voordeel van dit concept is CO₂-winst door een goede logistiek, inzet van een sojavrije brok (waardoor: vermeden sojatransport, voorkomen ontbossing) en een lagere krachtvoerconsumptie door de blaarkop. Ingenieursbureau Tebodin houdt zich bezig met de berekening van de CO₂-winst en de logistieke kant van het concept. Veevoederproducent Gebr. Fuite neemt de

productie van de sojavrije brok op zich en denkt mee over veevoer uit voedselrestanten. Tijd voor een vraagspreek!

MICHEL GATERSLEBEN, SENIOR CONSULTANT LOGISTICS BIJ TEBODIN

"Om de CO₂-winst te kunnen berekenen, hebben we een model gebouwd waarin diverse opties zijn opgenomen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan voer zonder soja, gecombineerde distributie van verschillende productstromen, efficiënt transport, clustering van bedrijven in de keten, etc. Uit de eerste schattingen blijkt dat het weglaten van soja voor verreweg de grootste CO₂-winst zorgt. Maar ook de verminderde transportkilometers door de koeien in Nederland te fokken in plaats van in Oostenrijk levert CO₂-winst en een alleen Nederlandse footprint op.

Wat dit project extra leuk maakt om te doen, is de combinatie van ketenpartijen in deze sector. Tebodin Consultants & Engineers werkt doorgaans in totaal andere sectoren dus dit is voor mij echt heel bijzonder. Er wordt ver buiten de grenzen van andere concepten gedacht en er is een enorm commitment bij de partijen. En juist door die combinatie weet ik zeker dat het gaat lukken."

MAURITS JANSEN, VERTEGENWOORDIGER BIJ GEBR. FUITE:

"Wij zijn gespecialiseerd in het maken van diervoeder. Diervoeder moet voldoende voedingsstoffen hebben en dus eiwit- en zetmeelrijk zijn. Soja, een restant van sojaolie, is door het eiwitgehalte een belangrijke component in de reguliere voeding. Voor dit project is ons gevraagd uit rest- en bijproducten van voedselproductie een sojavrije brok te bereiden volgens het Cradle-to-Cradle-principe. Kruidenier geeft aan hoeveel en welk soort afval er beschikbaar is. Een deel van de reststroom zal onbewerkt ('nat') aan de dieren gevoerd worden. Voor het andere deel onderzoeken wij of het voedingstechnisch mogelijk is om hier een voedzame brok van te maken. Om het voer eiwitrijker te maken en duurzaam te houden, kijken we onder andere naar Europese lupine."

BLAARKOPPEN IN TE VERNATTEN GEBIEDEN

De ontwatering van veenweidegebieden in Nederland, nodig voor de melkveehouderij, leidt tot het verdwijnen van het veen, uitstoot van CO₂ en zorgt voor een forse bodemdaling (website Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie). In Nederland zijn daarom al diverse gebieden aangewezen waarin een vernattingsopgave moet worden gerealiseerd. Hierdoor komt de huidige melkveehouderij in het gedrang. De blaarkop doet het echter prima op natte weiden. Daarom zien wij deze koe als een kans voor veehouders om hun vak te blijven uitoefenen.

Tegen deze achtergrond hebben de Vereniging Blaarkopstudieclub Utrecht e.o. en Natuurmonumenten een projectplan opgesteld. Dit richt zich op het tot stand brengen van een duurzame samenwerking tussen terreinbeherende organisaties en melkveehouderij in te vernatten gebieden in Nederland met inzet van de blaarkop.

Ben Barkema van Rivierduin G38 Advies begeleidt boerenbedrijven die met blaarkoppen willen gaan boeren.

BEN BARKEMA, RIVIERDUIN G38 ADVIES

"Met Hunland Impex en Boeder's Veehandel worden blaarkopstierkalfjes opgekocht bij melkveehouders. Deze kalfjes brengen we onder bij veehouders die perfect voor de kalfjes kunnen zorgen. Zij hebben nu inmiddels zo'n 1300 stuks vee lopen op verschillende boerderijen. Dit zijn professionele bedrijven die ieder een deel van het opfoktraject op zich nemen. Onder begeleiding van Henk van der Heiden, Klaas Boeder en Maurits Jansen wordt er optimaal voor de dieren gezorgd. Ik kijk wat de beste stiertjes zijn, en wat ik daarvan kan leren voor de fokkerij. Soms zitten er zelfs geschikte fokstiertjes bij. Een persoonlijk en goed contact met onze boeren is erg belangrijk.

Op dit moment ligt de focus op het unificeren van de kwaliteit van het blaarkopvlees. In deze opstartfase van de blaarkopketen werken vooral Hunland Impex en Boeder's Veehandel hier hard aan. Inmiddels hebben we dankzij Ruitenburg en Kruidenier een aantal grote afnemers dus is het belangrijk dat we een uniform, hoogwaardig product afleveren, waar de keten uiteindelijk ook wat aan kan verdienen. Al met al komen we steeds dichterbij ons doel!"

De blaarkop biedt een kans om natuur, landschap, veehouderij en burger/consument op een goede manier met elkaar te verbinden. Het gebruik van blaarkoppen in veenweidegebieden, samen met extensivering van de bedrijfsvoering, kan een bijdrage leveren aan behoud van het veenpakket en versterking van de flora en fauna (waaronder de weidevogelstand). Maar wat levert het de veehouder op? Onderdeel van het project is het opstellen van de businesscase, het inzichtelijk maken voor de veehouder van de voor-/nadelen en de kosten/baten bij het omschakelen naar blaarkoppen. Het in kaart brengen van de secundaire inkomstenbronnen (zoals agrotourisme en het verkopen van oer-Hollandse streekproducten) is daarbij belangrijk.

De familie Zeestraten in Hillegom heeft een blaarkopveestapel. Zij zijn de eerste veehouders met wie de blaarkopketen werkt aan het direct vermarkten van blaarkopvlees aan consumenten.

“Wij hebben al langer het idee om blaarkopvlees vanaf huis te gaan verkopen. Om inzicht te krijgen in het marktpotentieel hebben wij vorig jaar blaarkopvleespakketten uitgedeeld. Het waren royale pakketten met onder andere gehakt, biefstuk, runderlappen en rundervinken. Om de respons te peilen was bij de pakketten een enquête gevoegd. Vragen gingen onder andere over de kwaliteit, geur, smaak, structuur en kleur van het vlees. De reacties waren positief; veel mensen waren erg enthousiast over het blaarkopvlees. Daarom hebben we besloten om door te gaan. Samen met Ruitenburg werken we nu toe naar de juiste kwaliteit en constante aanvoer, zodat we binnenkort van start kunnen gaan.

Ons bedrijf is primair een bloembollenkwekerij. Ons weiland is een paar jaar geleden natuur met weidevogeldoelstellingen geworden. De blaarkop past perfect in dit plaatje!”

EEN BLIK VOORUIT.....

Toen de blaarkopketen 2 jaar geleden vorm kreeg, was de verwachting dat het zeker 5 jaar zou duren voordat een fok- en afmestprogramma zou zijn opgezet en blaarkoppen via de keten konden worden vermarkt. Het gaat echter veel sneller! Nu al worden per week 10-15 dieren afgenomen door Ruitenburg. Toch blijven kwaliteit en uniformiteit van vlees belangrijke aandachtspunten. In de komende maanden ligt de focus daarom onder andere op genenonderzoek en kwaliteitsverbetering. Daarnaast zal worden gewerkt aan het ontwikkelen van zuivelproducten voor de keten.

Ruitenburg
VLEES EN VLEESWAREN

HUNLAND IMPEX B.V.

KETENNIEUWS

Contact:

Christy Kool, Kruidenier Groep
Tel: 06-5157 3330
c.kool@kruidenier.nl

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert in zijn platteland